Framkvæmdaáætlun fyrir Norrænu barna- og ungmennanefndina 2014–2017

LJÓSMYND: PÁL ESPEN OLSEN

LJÓSMYND: SIGNELEMENTS

Framkvæmdaáætlun fyrir Norrænu barna- og ungmennanefndina 2014–2017

Inngangur	5
Tilgangur og uppbygging framkvæmdaáætlunarinnar	7
Starfsemi Norrænu barna- og ungmennanefndarinnar	8
Hlutverk	8
Skipulag	8
Markhópar	8
Áhersla á börn og ungmenni sem eru utanveltu	9
Markmið og aðgerðir	10
Eftirfylgni og mat	15

**Framkvæmdaáætlun fyrir Norrænu barna- og ungmennanefndina
2014-2017**

ISBN 978-92-893-3784-7

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2014-745>

ANP 2014-745

© Norræna ráðherranefndin 2014

Umbrot: Erling Lynder

www.norden.org/is/utgafa

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðasamstarf í heiminum. Samstarfið nær til Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og skiptir miklu í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Í norrænu samstarfi er unnið að því að styrkja stöðu Norðurlanda í sterkri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er unnið að því að efla norræna og svæðisbundna hagsmuni í alþjóðlegu umhverfi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Inngangur

„Norðurlönd eiga að vera bestí staður í heimi fyrir börn og ungmenni.“

Þetta er meginframtíðarsýnin í stefnu Norrænu ráðherranefndarinnar í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum sem samstarfsráðherrar Norðurlanda (MR-SAM) samþykktu árið 2009. Í stefnunni er tekið fram að börn og ungmenni (0-25 ára) séu forgangshópur í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar og að markmiðið með því að vinna að málefnum barna og ungmenna á vettvangi Norrænu ráðherranefndarinnar sé að bæta lífsskilyrði barna og ungmenna og að auka áhrif þeirra.

Samstarfsráðherrarnir (MR-SAM), og þar með einnig Norræna samstarfsnefndin (NSK), bera meginábyrgð á samhæfingu norræns samstarfs um málefni barna og ungmenna. Umsjón með faglegu starfi er þó í höndum viðkomandi fagraðherranefnda. Samkvæmt stefnunni ber þeim að samþætta málefni barna og ungmenna í starfsemi sína, greina hvaða áhrif mismunandi ákvarðanir hafa á börn og ungmenni og skilgreina mælanleg markmið.

Norræna barna- og ungmennanefndin (NORDBUK) sér um samhæfingu og ráðgjöf um málefni barna og ungmenna á norrænum og alþjóðlegum vettvangi fyrir Norrænu ráðherranefndina.

Í framkvæmdaáætluninni fyrir tímabilið frá 2014 til 2017 er lögð áhersla á börn og ungmenni sem

verða utanveltu í samfélaginu. Þetta er þriðja framkvæmdaáætlun NORDBUK. Í henni eru kynnt markmið, óskir og forgangsröðun nefndarinnar fyrir næstu fjögur ár.

LJÓSMYND: SIGNELEMENTS

Tilgangur og uppbygging framkvæmdaáætlunarinnar

Í framkvæmdaáætluninni kemur hvort tveggja fram forgangs röðun og útfærsla á þeirri framtíðarsýn og markmiðum sem kynnt eru í *Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum*. Hún er jafnframt grundvöllur árlegra starfsáætlana NORDBUK sem eru í umsjón þess lands sem fer með formennsku hverju sinni.

Í framkvæmdaáætlununum eru skilgreind mörk, hlutverk og verkaskipting og hversu miklu eigi að áorka. Þær eiga að vera, að eins miklu leyti og hægt er, styrk stöð fyrir starfsemi NORDBUK.

Í þessari framkvæmdaáætlun er fyrst sagt stuttlega frá meginhlutverki, uppbyggingu og markhópum NORDBUK. Eftir það er lýst helstu áherslum nefndarinnar fyrir það fjögurra ára starfstímabil sem er að hefjast. Í næsta kafla segir frá þeim þremur áherslu- og framkvæmdasviðum sem NORDBUK mun einbeita sér að. Einnig eru tekin dæmi um verk sem á að ráðast í á hverju og einu af þessum áherslu- og framkvæmdasviðum og hvaða hlutverkum og verkefnum hver og einn á að sinna í starfinu. Í lokakaflanum eru viðmiðunarreglur fyrir eftirfylgni og mat á starfsemi.

Starfsemi Norrænu barna- og ungmennanefndarinnar

Hlutverk

Í *Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum* kemur fram að NORDBUK sér um samhæfingu og ráðgjöf um málefni barna og ungmenna á norrænum og alþjóðlegum vettvangi fyrir Norrænu ráðherranefndina. Nefndin á að hafa stefnumótunarskjalið til grundvallar í starfi sínu og NORDBUK hefur jafnframt það hlutverk að samhæfa og fylgja eftir því starfi sem unnið er í tengslum við *Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum*. Á hverju ári á að leggja fram heildarskýrslu fyrir MR-SAM og í henni á að leggja mat á starfsemi sem tengist börnum og ungmennum og leggja til breytingar. Framkvæmdaáætlunin og áherslur formmennskulandsins sem koma fram í starfsáætluninni skilgreina og útfæra starfsemi nefndarinnar.

Skipulag

Meðlimir NORDBUK eru skipaðir af opinberum yfirvöldum í norrænu löndunum og á Grænlandi, í Færeyjum og á Álandseyjum. Í nefndinni sitja jafnframt meðlimir sem skipaðir eru af ungmennasamtökum í norrænu löndunum og er það gert til þess að börn og ungmenni hafi raunveruleg áhrif. Allir meðlimir hafa atkvæðisrétt og meirihluti getur tekið ákvarðanir ef fulltrúar að minnsta kosti fjögurra landa eru á fundi. Starfsháttum nefndarinnar er nánar lýst í skjalinu *Vinnuferli fyrir NORDBUK* (Arbetsrutiner för NORDBUK).

Markhópar

Grundvallarmarkmið NORDBUK er það sama og það sem fram kemur í framtíðarsýninni sem lýst er í stefnumótunarskjalinu: Að gera Norðurlönd að besta stað í heimi fyrir börn og ungmenni að alast upp á. Í þessu felst að endanlegur markhópur starfsemi NORDBUK – það er að segja sá markhópur sem hafa skal áhrif á – eru börn og ungmenni á Norðurlöndum.

Nefndin hefur jafnframt skilgreint ýmsa innri og ytri markhópa og jafnframt megin- og aukamarkhópa fyrir starfsemi sína. Innri markhóparnir eru allar fagráðherranefndir sem hafa umsjón með að samþætta hagsmuni barna og ungmenna í starfsemi sína. Þessir innri markhópar teljast til meginmarkhópa fyrir starf NORDBUK.

Helstu ytri markhóparnir eru aðilar í löndunum sem hafa yfirumsjón með stefnumótun í málefnum barna og ungmenna og framkvæmd hennar. Til þessa hóps teljast meðal annars stjórnmalamenn, opinberar stofnanir, rannsóknarstofnanir og landssamtök um málefni barna og ungmenna. Þessir hópar eru einnig meginmarkhópar fyrir starf NORDBUK. Aukamarkhópar eru hópar sem hægt er að ná til í gegnum meginmarkhópa NORDBUK. Það geta til dæmis verið sveitarfélög eða aðrir svæðisbundnir eða staðbundnir aðilar sem hafa beina umsjón með málefnum barna og ungmenna eða sem ætlað er að samþætta sjónarhorn barna og ungmenna inn í starfsemi sína. Til þessara hópa teljast einnig einstaklingar og aðrir aðilar sem hægt er að ná til gegnum þau verkefni og starf sem unnið er með hjálp styrkja frá NORDBUK.

Áhersla á börn og ungmenni sem eru utanveltu

LJÓSMYND: SIGNELEMENTS

Fyrir utan þau meginmálefni sem nefnd eru í *Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum* og sem almennt á að leggja áherslu á við stefnumótun um málefni barna og ungmenna hefur NORDBUK ákveðið að á næstu fjórum árum verði sjónum beint að málefnum barna og ungmenna sem eru utanveltu. Leggja á sérstaka áherslu á atvinnuleysi ungmenna og fátækt barna. Þetta eru áþreifanleg og sameiginleg úrlausnarefni sem takast þarf á við þegar unnið er að því að gera Norðurlönd að besta stað í heimi fyrir börn og ungmenni. Þessi úrlausnarefni eru jafnframt í eðli sínu þverfagleg, sem þýðir að öll samstarfssvið geta og þurfa, á grundvelli þeirra málefna sem þau vinna með, að leggja sitt af mörkum til að stuðla að því að börn og ungmenni verði ekki utanveltu.

Í *Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum* kemur skýrt fram að

fagráðherranefndirnar bera ábyrgð á því að samþætta hagsmuni barna og ungmenna í starfi sínu. Með öðrum orðum á að hafa hagsmuni barna og ungmenna til hliðsjónar á öllum þeim margvíslegu sviðum þar sem norrænt samstarf fer fram.

NORDBUK á að stuðla að því að börn og ungmenni á Norðurlöndum verði ekki utanveltu. Það er hægt að gera með kröftugum aðgerðum á eftirfarandi áherslu- og framkvæmdasviðum:

1. Efla þverfaglegt starf – samþættingu hagsmuna barna og ungmenna í norrænu samstarfi með sérstakri áherslu á börn og ungmenni sem verða utanveltu.
2. Auka þekkingu á málefnum barna og ungmenna sem verða utanveltu á Norðurlöndum.
3. Að efla samtakamátt barna og ungmenna, áhrif þeirra og þátttöku í lýðræðisstarfi.

Markmið og aðgerðir

Í eftirfarandi köflum er nánari lýsing á þeim þremur áherslusviðum sem NORDBUK á að vinna að á tímabilinu 2014-2017. Í því starfi sem unnið er á öllum þessum þremur sviðum á að leggja sérstaka áherslu á málefni barna og ungmenna sem eru utanveltu.

1. Efla þverfaglegt starf – samþættingu hagsmuna barna og ungmenna í norrænu samstarfi með sérstakri áherslu á börn og ungmenni sem verða utanveltu.

Markmið: Að skapa betri forsendur fyrir samþættingu hagsmuna barna og ungmenna í starfsemi á vettvangi Norrænu ráðherranefndarinnar.

Aðgerðir: Eitt af helstu verkefnum NORDBUK er að aðstoða mismunandi samstarfssvið Norrænu ráðherranefndarinnar við það að vinna í samræmi við *Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum*. Daglegt starf NORDBUK felst því að

LÍÐSAMYND: MAGNUS FRÖDERBERG/NORDEN.ORG

miklu leyti í því að styðja við og starfa með hinum samstarfssviðunum (fagráðherranefndunum) innan Norrænu ráðherranefndarinnar að því að samþætta hagsmuni barna og ungmenna í starfsemi þeirra. Þetta starf telst vera þverfaglegt. NORDBUK hefur verið falið að samhæfa og fylgja eftir stefnumótunarskjalinu og nefndin á að skila árlegri heildarskýrslu til MR-SAM um þá starfsemi sem fer fram á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar í samræmi við stefnuna.

Meginstarfsemi:

- Árið 2014 á að móta starfshætti fyrir þverfaglega starfið á grundvelli fyrri reynslu.
- Árið 2015 á að búa til stuðningsefni/verkfæri í samstarfi við samstarfssviðin vegna vísa og mælanlegra markmiða fyrir starf mismunandi samstarfssviða.
- Árið 2015 á að móta skýrara ferli og áþreifanlegan stuðning (sniðmát) fyrir árlegar skýrslur frá samstarfssviðunum um starfsemi sem varðar börn og ungmenni.
- Skilgreina þarf árlega í þeim framkvæmdaáætlunum sem formennskulandið tekur saman hverju þverfaglega starfið á að skila.

Eftirfylgni og mat:

- Kanna árlega hvernig hagsmuna barna og ungmenna hefur verið gætt á mismunandi samstarfssviðum og skila niðurstöðum og tilmælum í ársskýrslu til MR-SAM.

- Árið 2014 á að gera ítarlega athugun fyrir MR-SAM á markmiðum, vísum og starfi mismunandi fagsviða í tengslum við stefnumótunarskjalið.

Hlutverk og verkaskipting: Framkvæmdanefnd (AU) NORDBUK er falið að móta tillögur um skipulag þverfaglega starfsins. Stefnt skal að því að NORDBUK taki þátt í að ýta undir, skipuleggja og hrinda í framkvæmd þverfaglegum verkefnum á hverju ári. Samstarfssviðin bera sjálf ábyrgð á því að kanna hvernig þau vinna með *Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum* á sínu starfssviði. Skrifstofa Norrænu ráðherranefndarinnar og aðrir pólitískir aðilar þurf að samhæfa þau kerfi sem notuð eru til eftirfylgni og vinna að því að samræma eftirfýlgningu. NORDBUK á að taka saman árlega heildarskýrslu um það starf Norrænu ráðherranefndarinnar sem tengist stefnumótunarskjalinu á grundvelli tillagna frá skrifstofunni og formennskulandinu.

2. Þekking á börnum og ungmennum á Norðurlöndum sem eru utanveltu

Markmið: Auka þekkingu um málefni barna og ungmenna sem eru utanveltu í meginmarkhópunum í norrænu löndunum, á Grænlandi, í Færeyjum og á Álandseyjum.

Aðgerðir: NORDBUK einbeittir sér að því að safna saman og miðla fyrirbyggjandi rannsóknarniðurstöðum, tölfræði og þekkingu um

börn og ungmenni á Norðurlöndum. Markmiðið er að auðveldara verði að nota þekkingu og reynslu af börnum og ungmennum við skipulagningu, framkvæmd og eftirfylgni starfsemi á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar.

Meginstarfsemi:

- NORDBUK á vinna að því að taka saman og miðla fyrirbyggjandi þekkingu á þeim málefnum barna og ungmenna sem máli skipta fyrir ólíka aðila innan Norrænu ráðherranefndarinnar. Þetta á að gera á grundvelli athugunar og greiningar á þeirri reynslu sem hefur fengist fram að þessu (til dæmis niðurstöðum frá umsjónarmanni rannsóknna). Sjá nánar í umfjöllun um eftirfylgni og mat.
- Innan ramma þverfaglegs starfs: Safna upplýsingum um, og ef aðstæður leyfa, taka þátt í skiptum á reynslu milli norrænu landanna um lífsskjör barna og ungmenna og aðstæður þeirra sem verða utanveltu.
- Ef aðstæður leyfa: Taka þátt í eða leggja af mörkum á alþjóðlegum vettvangi í þeim tilgangi að miðla norrænni reynslu og afla þekkingar um þau málefni og úrlausnarefni sem skipta Norðurlönd máli.

Eftirfylgni og mat:

- Árið 2014 á að gera athugun á því hvernig hægt er að vinna betur með þekkingu um börn og ungmenni á Norðurlöndum í norrænu samstarfi í því skyni að efla starf NORDBUK að því að auka þekkingu á þessu sviði. Athuginin á að leiða

í ljós hvaða tæki eða aðferðir NORDBUK á að nota (umsjónarmaður rannsókna eða aðrar leiðir).

- Við árlegt mat á framkvæmd stefnumótunarskjalsins þarf að greina frá því hvaða nýrra tegunda þekkingar hefur verið aflað í norrænu samstarfi um málefni barna og ungmenna.

Hlutverk og verkaskipting: NORDBUK ákveður hvernig skipuleggja á starf að öflun og miðlun þekkingar. Utanaðkomandi aðilar verða líklega fengnir til að aðstoða við það starf. Skrifstofa Norrænu ráðherranefndarinnar sér um að gera samninga við utanaðkomandi aðila sem fengnir eru til aðstoðar. Nefndin kannar árlega þær þekkingarsamantektir sem gerðar hafa verið í sameiningu og metur hvort þær gefi ástæðu til breytinga (á forgangsöröðun) í starfseminni. NORDBUK ákveður einnig í sameiningu hvort taka eigi þátt í og kynna starfið á alþjóðlegum vettvangi þar sem fjallað er um börn og ungmenni.

3. Að efla samtakamátt barna og ungmenna, áhrif þeirra og þátttöku í lýðræðisferlum

Markmið: Að efla samtakamátt barna og ungmenna, áhrif þeirra og þátttöku í lýðræðislegum ferlum.

Aðgerðir: NORDBUK einbeitt sér einkum að því að veita fjárhagslegan stuðning til aukinnar samvinnu milli barna og ungmenna á Norðurlöndum. Nefndin vill einnig auðvelda börnum og ungmennum að hafa

LJÓSMYND: TOMAS LOPATA/NORDEN.ORG

áhrif og taka í lýðræðislegum ferlum. NORDBUK á jafnframt að stuðla að því að samtök barna og ungmenna skiptist á reynslu. Börn og ungmenni sem eru utanveltu eru forgangsmarkhópur.

Meginstarfsemi:

- Halda áfram að auglýsa og deila út styrkjum út frá þeim viðmiðunarreglum og áherslum sem NORDBUK setur sér.
- Stuðla að því að börn og ungmenni verði þáttur í starfi annarra samstarfssviða Norrænu ráðherranefndarinnar með því að sýna hvernig hægt er að gera það.
- Vinna stöðugt að því að breiða út þekkingu á styrkjum NORDBUK.
- Þróa leiðir til að safna saman og miðla upplýsingum um árangur sem næst með hjálp styrkjanna:
 - til styrkþega
 - til MR-SAM
 - til meginmarkhópa nefndarinnar.
- Taka fram í árlegu framkvæmdaáætluninni ef formennskulandið hefur tekið ákvörðun um einhverjar áherslur á þessu sviði.

Eftirfylgni og mat:

- Árlega á að vinna með þeim aðila sem hefur verið falið að útdeila styrkjum í tengslum

við áætlunina að því að kanna hvernig styrkveitingarnar hafa gengið fyrir sig og gera breytingar ef þörf er á.

- Árið 2015 á að gera athugun á styrkveitingunum til að átta sig á hlutverki þeirra í starfsemi NORDBUK.
- Árið 2017 á að fá utanaðkomandi aðila til að leggja mat á styrkveitingarnar.

Hlutverk og verkaskipting: NORDBUK tekur ákvörðun um forsendur fyrir styrkveitingum og gerir athuganir á þeim og á því hvernig best sé að vinna með niðurstöðurnar. Niðurstöðurnar eru kynntar í árlegum skýrslum til MR-SAM. Utanaðkomandi aðili er fenginn til að hafa umsjón með styrkveitingunum (sem stendur Norræna menningargáttin, KKN). Umsjónarskrifstofa styrkjanna tekur einróma og sjálfstæða ákvörðun um úthlutun styrkja á grundvelli almennra fyrirmæla frá NORDBUK. Umsjónarskrifstofan hefur einnig heildarumsjón með því að dreifa upplýsingum um styrkina og að fylgja eftir og gera árangurinn af styrkveitingunum aðgengilegan.

Eftirfylgni og mat

Eftirfylgni og mat á vegum NORDBUK á að fara fram í tengslum við þá árlegu eftirfylgni sem nefndinni hefur verið falið samkvæmt *Stefnu um málefni barna og ungmenna á Norðurlöndum*. Í þeirri greinargerð á ekki aðeins að gera grein fyrir og leggja mat á hvernig fagráðherranefndirnar hafa framkvæmt áætlunina heldur á einnig að fylgja samantekt og greining á annarri starfsemi á vegum NORDBUK.

Þar fyrir utan hefur verið kynnt sérstaklega hvernig málum hefur verið fylgt eftir og hvernig mat verður

lagt á starfsemi á hverju og einu af áherslusviðunum þremur. Þessar greiningar eiga að varpa ljósi á það hvernig mismunandi starfsemi á vegum NORDBUK gengur með hliðsjón af því hlutverki sem þeim er ætlað.

Árið 2017 verður síðan lagt heildarmat á framkvæmdaáætlunina áður en hafist verður handa við að gera nýja framkvæmdaáætlun. Í tengslum við matsgerðina á að gera tillögur til úrbóta.

norden

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

www.norden.org

Framkvæmdaáætlun fyrir Norrænu barna- og ungmennanefndina 2014–2017

Norðurlönd eiga að vera besti staður í heimi fyrir börn og ungmenni.

Þetta er meginframtíðarsýnin í stefnu Norrænu ráðherranefndarinnar í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum sem samstarfsráðherrar Norðurlanda (MR-SAM) samþykktu árið 2009. Í stefnunni er tekið fram að börn og ungmenni (0-25 ára) séu forgangshópur í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar og að markmiðið með því að vinna að málefnum barna og ungmenna á vettvangi Norrænu ráðherranefndarinnar sé að bæta lífsskilyrði barna og ungmenna og að auka áhrif þeirra.

ANP 2014:745

ISBN 978-92-893-3784-7